

BALLAR LES ARRELS

Tradició i difusió de la jota als Països Catalans

Treball de Recerca
Júlia Sánchez Torres
2n Batxillerat INS Pla de l'Estany
Tutora: Maria Puig Parnau
3/10/2023

RESUM

Aquest treball de recerca tracta la jota com a gènere de música, ball i cant tradicional i com a element d'una cultura popular en recuperació. La hipòtesi bàsica d'aquest treball és que la combinació de la tradició amb la contemporaneïtat pot ajudar a difondre elements de la cultura popular com ara la jota, poc coneguda al territori on vivim, i fer-los arribar a un públic més extens i jove.

El treball consta d'un marc teòric i una part pràctica. A la part teòrica es parla de la presència de la jota als territoris de parla catalana des de la música, el cant i el ball. També s'hi analitza el paper de la jota en l'actualitat i s'hi recull una relació de persones i entitats que treballen amb l'objectiu de mantenir-la com una tradició viva.

La part pràctica emergeix de la hipòtesi plantejada. Així doncs, s'hi presenta una coreografia de jota i contemporània, amb elements del procés i els materials que l'han envoltat i fet possible.

Les conclusions permeten afirmar que unir un gènere generalment conegut i modern amb un altre de tradicional i menys conegut per la gent jove pot ajudar a revitalitzar aquest darrer. La jota aconsegueix un aire més viu i més atractiu, capaç de captar l'atenció d'un públic més extens.

RESUMEN

Este trabajo de investigación trata la jota como género de música, baile y canto tradicional y como elemento de una cultura popular en recuperación. La hipótesis base de este trabajo es que la combinación de la tradición con la contemporaneidad puede ayudar a difundir elementos de la cultura popular como la jota, poco conocida en el territorio donde vivimos, y que puedan llegar a un público más extenso y joven.

El trabajo consta de un marco teórico y una parte práctica. En la parte teórica se habla de la presencia de la jota en los territorios de habla catalana desde la música, el canto y el baile. También se analiza el papel de la jota en la actualidad y se recoge una relación de personas y entidades que trabajan con el objetivo de mantenerla como una tradición viva.

La parte práctica surge de la hipótesis planteada. Así pues, se presenta una coreografía de jota y contemporánea, con elementos del proceso y los materiales que lo han hecho posible.

Las conclusiones permiten afirmar que unir un género generalmente conocido y moderno con otro de tradicional y menos conocido por la gente joven puede ayudar a revitalizar este último. La jota consigue un aire más vivo y atractivo, capaz de captar la atención de un público más extenso.

ABSTRACT

This research work explores the *jota* as a traditional music, dance and singing genre. It also investigates its role in the reviving popular culture. The core hypothesis posits that blending tradition with contemporaneity can effectively promulgate aspects of popular culture, like the *jota*, which may be relatively unfamiliar in our region, and thereby engage a broader and younger audience.

The work comprises both a theoretical framework and a practical component. In the theoretical section, we investigate the presence of the *jota* in Catalan-speaking territories, containing music, singing, and dance. Additionally, it analyzes the contemporary significance of the *jota* and provides an overview of individuals and organizations committed to preserving it as a vibrant tradition.

The practical segment is a manifestation of the hypothesis mentioned before. It presents a choreography that fuses the *jota* with contemporary elements, detailing the process and materials integral to its realization.

The conclusions underscore that uniting a well-known and modern genre with a traditional and relatively obscure one among younger generations can revitalize the latter. This approach breathes new life into the *jota*, rendering it more vibrant and appealing, capable of capturing the interest of a wider audience.

AGRAÏMENTS

En primer lloc, vull agrair a la meva tutora del treball de recerca, Maria Puig, l'ajuda i el suport rebut. M'he sentit recolzada i escoltada durant tot el procés. En segon lloc, vull agrair a Francesc Tomàs (Panxito) i Eliseu Carbonell la seva generositat i entusiasme a l'hora de donar-me respostes i informació. També a totes les persones que han col·laborat a la part pràctica: a Laida Tanco, per cedir-me un espai de creació per tal d'obtenir idees, a Eloi Sánchez i Clàudia Barberà, per la seva ajuda en la producció del vídeo final i a l'Esbart Fontcoberta per oferir la seva ajuda i cedir-me un espai. Finalment, també vull donar les gràcies a les amigues per l'interès que han mostrat i les ganes de participar en la realització de la part pràctica, que sense elles no hagués estat possible.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	6
1.1 Hipòtesi	7
1.2 Objectius	7
1.3 Metodologia	7
MARC TEÒRIC	9
2. MARC DE LA CULTURA POPULAR	9
3. QUÈ ÉS LA JOTA?	10
3.1 Orígens	11
3.2 Música i instruments	12
4. L'OBRA DEL CANÇONER POPULAR	13
5. TRENAR TÒPICS	15
6. LA JOTA BALLADA	16
6.1 La jota a l'escenari	17
7. LA JOTA CANTADA	19
7.1 Personalitats i entitats en el món de la glosa	20
8. EL PÚBLIC DE LA JOTA	22
9. ACTUALITAT	23
9.1 Programes, activitats o entitats que tenen com a objectiu la recuperació i difusió de la jota	23
PART PRÀCTICA	29
10. DIARI DE LA PART PRÀCTICA	30
CONCLUSIONS	36
BIBLIOGRAFIA	36
ANNEXOS	41
ANNEX I: ENTREVISTA A ELISEU CARBONELL CAMÓS	41
ANNEX II. QÜESTIONARI BALLARINES PARTICIPANTS DE LA COREOGRAFIA	47
ANNEX III: PASSOS COREOGRAFIA	50

1. INTRODUCCIÓ

Actualment, la cultura popular està aconseguint més presència i aquest treball vol estudiar el paper de la jota dins aquest moviment. Hi ha una revifada de la cultura i la dansa popular, tal com es pot veure en grups actuals i músiques de moda. La jota, ball popular que es balla arreu del món i a Catalunya, és més conegut en unes regions que en d'altres i això em va despertar la curiositat.

En l'àmbit personal, també he escollit aquest tema perquè des de petita que ballo en un esbart i un dels estils que ballem és la jota. D'aquest gènere no en tenia gaires coneixements fins que vaig anar al Jcampus,¹ on se'm va despertar l'interès per aquest estil de dansa, propi de Catalunya. Un altre motiu que ha fet que triés aquest tema és que a la província on visc, Girona, les persones no reconeixen aquesta dansa tradicional com a pròpia, perquè no se'n té tanta tradició com en altres territoris. Per tant, vaig pensar que fer aquest treball seria una manera d'aprendre i ampliar coneixements sobre aquest gènere a escala personal i, també, em permetria poder-lo explicar i transmetre a gent que no el coneix.

Com que el meu objectiu principal és acostar aquesta dansa a més persones vaig pensar que una bona manera de fer-ho seria barrejar-la amb un gènere més modern, i en aquest cas vaig triar la dansa contemporània, ja que fa uns anys que la ballo. La idea també va sorgir després de veure l'espectacle *Terraclot*² que uneix la jota, amb persones que l'han ballat sempre al carrer i en contextos populars, amb la dansa contemporània, amb un ballarí professional.

Aquesta fusió m'ha permès treballar amb estils de dansa que gaudeixo, tradicional i contemporània. Altrament, aquesta unió em dona la possibilitat d'acostar la jota a persones de la meua edat.

---

¹ Escola d'Estiu de la música d'arrel i la cultura popular a Catalunya, que té lloc al Delta de l'Ebre.

² Projecte del coreògraf Roberto Olivan

1.1 Hipòtesi

La hipòtesi principal que vol respondre aquest treball de recerca és si la dansa tradicional, específicament la jota, fusionada amb la dansa contemporània o moderna pot arribar a un públic més extens. Per tant, es parteix de la idea bàsica que la combinació de la cultura popular amb el món de l'expressió i la dansa contemporània és enriquidora i proporciona nous enfocaments i més vitalitat als elements de la nostra tradició.

1.2 Objectius

Tenint en compte la hipòtesi plantejada, aquest treball es proposa com a objectius els següents:

- Definir el terme “jota”
- Conèixer la història i la trajectòria d'aquesta dansa als territoris de parla catalana
- Reflexionar sobre el fet pel qual hi ha zones dels Països Catalans on la jota es manté viva i en altres no.
- Conèixer els instruments principals de la jota
- Esbrinar si la jota es pot considerar una dansa viva
- Donar a conèixer la jota a la gent jove.
- Trobar una cançó moderna que es pugui utilitzar per ballar jota i dansa contemporània.
- Crear una coreografia que contingui passos de jota i dansa contemporània

1.3 Metodologia

Per tal d'assolir la hipòtesi i els objectius previs, he dut a terme una sèrie d'accions que han definit la manera de treballar durant aquest procés de recerca.

Per aconseguir tota la informació utilitzada en el marc teòric he realitzat una recerca profunda a través de pàgines web, llibres i articles sobre la jota i la seva presència als territoris de parla catalana.

Per complementar tota aquesta informació he assistit al 3r Congrés de la Jota als territoris de parla catalana a Falset, Tarragona, dut a terme durant el mes d'abril del 2023.

Tota la informació extreta de llibres, articles, pàgines web i de les ponències del 3r Congrés de la Jota, ha estat processada, sintetitzada, resumida i simplificada en aquestes pàgines.

Adicionalment, també he consultat fonts orals. He entrevistat l'antropòleg Eliseu Carbonell per tal de tenir una perspectiva més adreçada a l'impacte social i l'evolució que ha tingut aquest estil de dansa, música i cant. També he consultat a experts en aquest gènere: per la banda de la música, Francesc Tomàs, musicòleg, i per la part de dansa, Laida Tanco, ballarina professional.

Per dur a terme la part pràctica he assistit a la representació del projecte de dansa *Terraclot*, on es mescla la jota i la dansa contemporània i d'aquesta mostra artística n'he extret la idea principal de la part pràctica. Seguidament, per crear la coreografia que forma la part pràctica, he escollit una cançó que permet fusionar aquests dos gèneres fent una escolta atenta i analítica de diverses cançons actuals, i he treballat diverses sessions com a coreògrafa d'un grup de noies, algunes d'elles ballarines. Finalment, per l'enregistrament del vídeo final he treballat amb el programa *capcut* i he comptat amb la supervisió de dues persones que treballen en l'àmbit digital i de la imatge.

MARC TEÒRIC

2. MARC DE LA CULTURA POPULAR

Segons el *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC), cultura és el “conjunt dels símbols, valors, normes, models d’organització, coneixements, objectes, etc., que constitueixen la tradició, el patrimoni, la forma de vida, d’una societat o d’un poble.” I el terme popular es refereix a tot allò que és “relatiu o pertanyent al poble”. Per tant, entenem la cultura popular com el conjunt d’actes que pertanyen a un poble o comunitat, en aquest cas, la catalana.

La cultura popular normalment es transmet de manera oral, és accessible per tothom i la trobem essencialment en els carrers i a les places de pobles i ciutats. Inclou tradicions, cançons, llegendes, etc.

L’altra característica fonamental de la cultura popular és que s’ha passat de generació en generació a través de contes, llegendes, xerrades, balls i festes de tota mena. Això fa que es pugui considerar un dels factors més importants per a definir la identitat d’un poble. S’hi veuen plasmades les creences, els costums i, en general, les maneres de ser de cada poble. És un factor de cohesió humana i social, que crea vincles i comunitats.

La jota, amb totes les seves variacions, forma part de la cultura popular, atès que fonamentalment s’ha passat de manera oral i espontània de generació a generació i s’ha ensenyat a cantar i ballar, fins fa molt poc, de pares a fills. Ara es pot aprendre en diverses escoles del país.

3. QUÈ ÉS LA JOTA?

La jota és un gènere musical per ballar i cantar que pertany a la cultura popular i tradicional. Té un compàs ternari. Normalment, es balla en parella o en rotllana, que també s'anomena rogle,³ i es balla sense tenir contacte físic. Aquest gènere de ball combina música, coreografia i versificació tot alhora. És el gènere de música, cant i ball més estès arreu dels territoris de l'Estat Espanyol.

De fet, la jota no està estesa només per tota Espanya sinó que, fins i tot, s'estén per alguns indrets d'Amèrica Llatina, com per exemple Mèxic, Hondures, Xile i, fins i tot a Filipines, que es troba a l'Àsia. A cada indret es balla d'una manera diferent i amb les seves variacions a la música i el cant. Gràcies a les documentacions que es van fer des de mitjans del segle XVIII, s'ha pogut mantenir viva fins a l'actualitat, tant en el cas de la jota ballada com en el de la jota cantada. (Espuny,2020)

Als Països Catalans, la jota, amb diverses denominacions, és present a diferents punts de les comarques pirinenques i de ponent, a les zones veïnes de les comarques on es parla català de l'Aragó, a punts de la Catalunya Nova⁴ i, principalment, a les comarques de les Terres de l'Ebre i el Priorat.

El seu desenvolupament ha permès una evolució molt diversa segons les comarques i zones, generant estils i diferències molt interessants, que parteixen d'una base comuna, pel fet de ser un gènere tradicional que, a través de la seva important dimensió social, funciona com a fet cultural i punt d'unió entre diferents comunitats.

Per aquests aspectes, actualment s'està desenvolupant l'expedient de candidatura de la jota perquè es pugui declarar com a Manifestació Representativa del Patrimoni Cultural Immaterial d'Espanya i incloure en la Llista Representativa del Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat (UNESCO). El 2011 el Govern de la Generalitat

---

³ Depenent de la regió té una nomenclatura o una altra.

⁴ Denominació aplicada als territoris del Principat de Catalunya conquerits per Ramon Berenguer IV al segle XII, més ben dit, la part situada a ponent i al sud de la conca del Llobregat, que constituïen les antigues taifes de Làrida i Turtuixa (Termcat)

de Catalunya ja va declarar la jota com a Element Festiu Patrimonial d'Interès Nacional. (Espuny, 2023)

3.1 Orígens

La jota cantada, tocada o ballada és un element característic de la música tradicional i popular de Catalunya, el País Valencià, l'Aragó i les Illes Balears. Tal com passa amb molts elements de la cultura popular, els seus orígens i el recorregut per la Península Ibèrica són incerts.

Tal com explica la publicació feta per la Casa de la jota el 2014, segons un document de l'any 1734, el bisbe de Tortosa Bartolomé Camacho, en una visita pastoral que va fer a Calaceit (Matarranya) va fer pública una condemna contra un ball que es considerava pecaminós, pels contactes que hi havia entre l'home i la dona, però aquest ball estava molt arrelat entre la gent del poble. S'ha descobert que aquest ball que es considerava pecaminós era la jota. Segurament l'any 1734 hi havia ciutadans de Catalunya que ja ballaven la jota.

A conseqüència de les diverses creences i teories sobre el recorregut geogràfic de la jota, va néixer la llegenda d'Aben-jot. Aben-jot va ser un poeta àrab, el qual va ser expulsat de València pel rei Muley Tarik quan aquest va saber que el poeta encoratjava els ànims dels habitants del poble amb un cant i uns balls profans que ell s'havia inventat. En abandonar València, Aben-Jot va continuar cantant per on passava i gràcies a això, la seva música va arribar a les illes Balears, a Catalunya i va pujar riu Ebre amunt fins a arribar a l'Aragó i Navarra. Segons la llegenda, el poeta va acabar el seu recorregut a Calatayud (Aragó) i per això els aragonesos parlen d'aquest poble com el lloc d'origen de la jota moderna.

Per reafirmar aquesta llegenda hi ha persones que defensen que el nom de jota és una paraula provinent del valencià, pronunciat *xhota* o *xota* de l'antic *xotar* que significa *botar* o *saltar* i que existeix també en el dialecte hispanomarroquí amb el significat de ball o dansa en acord amb la música.

De tota manera, l'origen de la jota sempre serà un punt de debat. El que és més clar és que on s'han conservat aquests cants dins els territoris de parla catalana, ha estat a València, les illes Balears i a les comarques de les Terres de l'Ebre i el Priorat, on la cultura andalusí va romandre més anys que a la resta de Catalunya. (Casa de la jota, 2014)

3.2 Música i instruments

La jota cantada o ballada s'ha interpretat amb diversos instruments, però la formació de dolçaina i tabal és una de les tradicionals per excel·lència. La dolçaina és un dels instruments amb més història perquè fa molt temps que es fa servir i té un paper

Imatge 1: Dolçaina i tabal
Font: televalencia.com

destacat encara avui dia a les Terres de l'Ebre, sobretot en cercaviles i concerts. El mateix podem dir del tabal, un instrument que acompanyava la dolçaina en els inicis, abans que s'incorporessin a les peces musicals tot d'altres instruments.

A les festes de plaça es van popularitzar la dolçaina, el tabal, el conjunt de gralles i percussió, així com la rondalla de corda, formada per guitarra, guitarró, bandúrria, llaüt i castanyoles. Més tard, s'hi va afegir la rondalla de vent i corda (guitarra, guitarró, trompeta, clarinet, bombardí i percussions).

Actualment, existeixen formacions amb tota mena d'instruments. Els grups folk, amb instruments variats, han incorporat al gènere de la jota l'acordió diatònic i cromàtic, el violí i la viola, la flauta travessera, el sac de gemecs, la viola de roda i altres instruments d'altres indrets i diferents estils.

Instrumentistes, cantadors i balladors de diverses formacions han aconseguit fins al dia d'avui mantenir la jota com una tradició ben viva. (Casa de la jota, 2014)

4. L'OBRA DEL CANÇONER POPULAR

Amb l'objectiu de recollir totes les cançons populars catalanes, les que ja hi havia i les que s'havien perdut, el 28 d'octubre de 1921 el mecenes cultural Rafael Patxot va proposar a les entitats especialitzades en estudis folklòrics, reunits a l'Orfeó Català, el projecte de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Patxot tenia la voluntat de "fer un corpus musical de totes les cançons populars nostres: les que ja són publicades; les moltes que hi ha recollides, emperò romanen inèdites; les que encara ignorem, per mor de que vaguen esquerpes per les nostres contrades, on caldrà sobtar-les." (Fragment de la carta de Rafael Patxot a l'Orfeó Català a la web del Dept. de Cultura)

Tal com explica Jaume Ayats a la revista *Caramella*, entre els anys 1922 i 1936 van aconseguir recollir més de 40.000 documents. Amb aquests documents i moltes altres aportacions es van publicar tres volums que, a part de les cançons, també tenien memòries de recerca amb fotografies. Actualment, es poden consultar a la Direcció General de Cultura Popular i Associacionisme Cultural de la Generalitat de Catalunya i a la Biblioteca de Catalunya.

Com passa en aquests projectes, la recollida es fa a partir dels criteris i de les circumstàncies dels col·lectors. La feina era entretinguda i molt llarga i la tecnologia d'enregistrament ajudava poc i, com a conseqüència, van haver de seleccionar les cançons que recollien. La cançó tradicional havia de tenir unes característiques: havien de ser cançons en llengua catalana i encara que fossin molt populars i cantades, si eren en llengua castellana o llatí no les recollien. Totes les cançons modernes o "forasteres" les deixen de banda. Les descripcions que s'han trobat mostren que els canten jotes a gairebé totes les comarques del país, però, com que eren en castellà, pràcticament no n'escriuen cap, excepte alguna que fos en català.

Hi ha històries que els agraden i n'hi ha que no. Totes les que fan referència a temps antics, castells i amors, dames i cavallers, són molt cercades, la balada és el gènere més recollit. En canvi, hi ha temes molt corrents en la tradició oral en els quals els col·lectors no van mostrar interès, van ser les cançons dictades o cançons de

circumstàncies locals. Algunes les deixen de banda expressament per ser *cançons vulgars*, perquè tracten obertament de temes de sexe i erotisme, d'actes de violència o de crueltat, de política o de dones prenent decisions i actuant contra els homes o els poders, etc. Tampoc agafen cançons que parlin de prostitució, transvestisme, homosexualitat, ateisme, avortament, abusos sexuals o incest.

Un altre aspecte a tenir en compte en la tasca de recollida del cançoner popular és l'atenció que fan a la gran varietat de cants improvisats que existia. Aquests cants engloben més d'una vintena de gèneres (corrandes, nyacres, folies, garrotins, cançons de tambor, gloses, jotes...). Les missions de l'Obra en recullen alguns però molt poca quantitat, ja que en improvisació hi predomina la crítica social, els desitjos i les opinions i segurament eren temes que podien generar incomoditat. (Ayats, 2022)

Imatge 2: Recollint cançons. **Font:** Univers Patxot. Cançoner Popular. Diputació de Barcelona.

5. TRENAR TÒPICS

Tal com passa amb molts fets culturals, al voltant de la jota s'han creat una sèrie de tòpics i estereotips i, en aquest apartat, m'agradaria comentar-los i, si cal, desmentir-los.

Quan generalitzem, sempre diem que la jota té un ritme ternari, però hi ha jotes que aniria millor tocar-les amb dos temps. Per tant, el ritme característic de la jota és la combinació de ritme ternari i binari.⁵

Un altre tòpic és que la jota es balla a l'Aragó i la sardana a Catalunya. Però, tal com s'ha comentat anteriorment, es pot veure que la jota és un ball popular estès també en algunes zones de Catalunya i dels Països Catalans, sobretot a Mallorca, les Terres de l'Ebre, Tarragona, molts pobles dels Pirineus, etc.

Un tòpic que s'ha de trencar és el que diu que la jota no és pròpia de la Catalunya Vella i les comarques del Nord. Això no és cert, ja que està present al repertori tradicional d'acordionistes del Pirineu, a les festes de carnaval de Solsona i a les de la Patum de Berga, als balls d'envelat de les festes majors, al ball de gitanes del Vallès, etc. Un exemple que ens queda a prop són les orquestres de ball de festa major, les quals en els concerts de les comarques gironines, acostumen a tocar jotes per acabar amb alegria la seva participació a la festa.⁶ Cal tenir en compte que la tradició ha bandejat la jota, però que tenia presència en aquestes terres i que encara se'n poden veure traces en tots aquests actes de la cultura popular.

---

⁵ Informació extreta de la ponència del 3r Congrés de la Jota a càrrec de Jordi Reig. Els textos d'aquest 3r congrés encara no estan publicats.

⁶ Informació extreta de l'entrevista feta a Francesc Tomàs, musicòleg i pedagog.

6. LA JOTA BALLADA

La jota es pot ballar individualment, en grup o per parelles. La característica d'aquesta dansa és que es balla sense tenir contacte físic.

Normalment, es balla en parella i les parelles de balladors estan formades per un home i una dona. Aquests dos s'encaren i canvien de posició mentre dansen una sèrie de passes que tenen característiques peculiars segons les variants de la zona d'on són originàriament. Aquesta dansa la poden ballar alhora tantes parelles com vulguin.

La jota comença amb una introducció de la música i aquesta indica als balladors el moment de començar. Aquesta introducció és seguida d'una cobla que normalment és cantada per un solista, però també pot ser només instrumental.

A grans trets, la jota es divideix en dues grans parts que es van alternant. Hi ha unes frases musicals, en les quals, si la jota és ballada, es fan les diferents variacions de passos. Després, a les altres frases, es fa el pas "estàndard" de la jota, que anomenem pas de *valset*.⁷ Tot i que es faci el valset també es pot decidir si fer voltes o passades, si cada component de la parella va cap a un costat i després es troben, etc.

La jota ballada és de caràcter lliure i improvisat. Durant les frases instrumentals, es ballen una sèrie de passos i variacions a ritme ternari. Si es balla en un ambient més de festa, al carrer i de tradició, llavors cada una de les parelles decideix què fa en cada variació. Usualment, un dels balladors és el que lidera i el que decideix quin pas fan a cada moment. En canvi, si es balla en escenari o com a mostra, llavors els passos estan marcats i coreografiats i els balladors saben què han de fer en tot moment. Quan és dalt un escenari, totes les parelles de balladors ballen d'una manera determinada i totes fan els mateixos passos; aquí és on veiem la diferència entre la jota ballada a plaça o la jota com a mostra en escenaris. Al ball de plaça,

---

⁷ Nom col·loquial que es fa servir per denominar el pas ternari lateral saltat, que és el pas estàndard de la jota.

cada ballador/a balla amb el seu estil, en canvi, quan la ballen els esbarts o altres formacions, els balladors i balladores han de seguir unes pautes concretes perquè el ball sigui visualment atractiu (ja sigui saltar amunt i aixecant els genolls, pujant els braços, etc.) És important que tot estigui ben coreografiat.

La disposició dels balladors depèn de diferents factors i, com s'ha esmentat anteriorment, hi ha diverses opcions i esquemes. El Grup Alacant, associació d'Estudis etnogràfics, ha pogut documentar els esquemes següents:

- Ball de tres: Format per un home i per dues dones. Els balladors es col·loquen en una fila, l'home al centre i les dones als costats.
- Estructura en fila: Les parelles formen dues files paral·leles i les parelles ballen encarades.
- Ball voltat o en rogle: Es balla en rotllana i normalment no hi sol haver parelles. Quan es fa el pas de valset els balladors van avançant un darrere l'altre. En canvi, quan hi ha les variacions s'encaren mirant el centre de la rotllana i fan els passos.

6.1 La jota a l'escenari

Com s'ha comentat anteriorment la jota és de caràcter popular, però també es balla com a espectacle escènic.

La primera vegada que a Catalunya una jota es va incloure en un espectacle de dansa tradicional va ser l'any 1952. Ho va fer l'Esbart Verdaguer, dirigit per Manuel Cubeles, coreògraf impulsor de la llengua i la cultura popular catalana, i es van ballar "Les majorales d'Ulldemolins". Altrament, la primera coreografia escènica de creació va ser "La jota de la Ribera", del coreògraf Albert Sans i Arís, estrenada l'any 1985. (Rubio, 2020)

Tal com indiquen les dates, la jota, als territoris de parla catalana, primer va ser una dansa popular que es ballava al carrer i anys més tard, va aparèixer als escenaris. Aquesta és l'evolució natural i tradicional dels elements que formen part de la cultura popular. Aquest pas podria ser al revés? Pot la jota d'escenari, coreografiada,

convertir-se en un ball popular i que les persones d'un poble la ballin a la plaça? Aquest és el cas de la jota del ball de gitanes de Rubí. Aquesta jota, amb la coreografia d'Albert Sans i Arís per l'Esbart Dansaire de Rubí, es va estrenar el 19 de març de 1970 al Teatre La Faràndula de Sabadell i va acabar arribant al carrer. La dansa ha traspassat l'escenari i actualment la gent de Rubí la balla per Festa Major, s'ha convertit en popular i tradicional. (Rubio, 2020)

Imatge 3: *La jota de la Ribera*, coreografia d'Albert Sans. **Font:** Web de l'Esbart Dansaire de Rubí

7. LA JOTA CANTADA

La glosa, també anomenada cançó improvisada, és un art que forma part de la cultura popular i consisteix a improvisar versos rimats sobre una melodia determinada. S'improvisen diferents versos però, al final de cada estrofa, s'acaba amb un vers que tothom coneix. Normalment, una persona canta improvisant i els músics l'acompanyen. Quan acaba l'estrofa i canta un vers popular, el públic s'afegeix cantant i picant de mans.

Hi ha diversos tipus de cançons improvisades, per exemple garrotins, nyacres, perdiuetes, corrandes, albadès... i jotes. Cadascun d'aquest tipus té la seva melodia i una estructura de versos determinada. (Eduglosa, 2023)

LES NYACRES
Empordà

De cançons i de corrandes
jo us en cantaré un grapat.
Que les porto a la butxaca
lligadetes amb un drap

Imatge 4: Partitura de nyacres de la badia de Roses. **Font:** Eduglosa.cat

Normalment, la glosa es converteix en un diàleg entre els diferents glosadors. S'ha de tenir enginy per proporcionar una bona resposta i poder aplicar l'estructura formal de la composició correctament. Les respostes han de ser ràpides i enginyoses.

La glosa té una estructura. Segons el criteri d'Eduglosa, la plataforma de referència per l'educació i difusió de la glosa, les tornades es poden classificar segons el seu nivell de dificultat. El primer grup s'anomena iniciació i les melodies són tonades formades per estrofes de quatre versos com nyacres, perdiueta, corrandes, garrotins... El segon grup és anomenat intermedi i inclou la jota, dominé, simbomba, cobles d'en Peirot, corrandes del Rosselló, aiguagelida, bàziques i cançó de pandero. Per últim, tenim el tercer grup, que és l'avançat. Hi trobem albadès i cant d'estil, glosa mallorquina i glosa menorquina.

Com ja he esmentat anteriorment, la jota es balla però també es canta i, quan es canta, forma part d'aquest àmbit de la glosa. Com a regla general, la jota improvisada consta de sis versos heptasil·làbics i rimen el segon, el quart i el sisè. Antigament, es feien versos de quatre síl·labes i es repetien els dos últims versos. Les melodies que es fan servir tenen el nom del cantador que les utilitzava, com per exemple: Canadero, Boca de bou, Caragol...

7.1 Personalitats i entitats en el món de la glosa

Al llarg dels anys hi ha hagut cantadors que han destacat en el món de la glosa i fins i tot s'han batejat melodies amb el seu nom per honorar-los.

Un d'aquests grans cantadors va ser "Lo ratat de Boca de bou", un dels grans cantadors de la jota improvisada. Francisco Balagué Beltri va néixer l'any 1895 a Sant Jaume d'Enveja, lloc on va viure durant tota la seva vida fins que va morir l'any 1973. Boca de bou ha esdevingut un personatge mític de les Terres de l'Ebre. El nom de "Lo ratat de Boca de bou" prové del seu físic peculiar, ja que tenia uns llavis molt prominents i la cara ratada, plena de clots a causa de la verola. No se'l coneix per la seva veu sinó per la qualitat dels seus versos i per la varietat de temes que cantava. Altres cantants com "lo Canalero" el van definir com un autèntic poeta. (Queralt, 2011)

Josep Garcia Sanz, més conegut com a “lo Canalero” va ser, conjuntament amb Boca de bou, un dels màxims representants de cantadors de jota de les Terres de l'Ebre. Va néixer l'any 1914 a la ciutat de Roquetes i hi va morir vuitanta-nou anys més tard, l'any 2004. El seu sobrenom li ve del seu avi, que havia estat encarregat de les obres del Canal de la Dreta de l'Ebre. Va rebre el títol honorífic de “Tortosí de l'any 1987” i li van fer diferents homenatges per la seva trajectòria. (Universidad de la Rioja)

A banda d'aquestes personalitats, també hi ha entitats que cal destacar per la seva feina en el món de la closa i la cultura popular. Una associació que està col·laborant molt en la recuperació i la difusió de la cançó improvisada és Cor de Carxofa, que organitza diversos tallers a escoles, combats, representacions, mostres, etc. També hi ha altres entitats que ajuden a difondre-la i elaboren projectes per tal d'apropar la glosa a més persones, com la ja citada Eduglosa, i grups de glosa que han anat apareixent en diversos municipis, com ara Glosa Girona, entre altres.

Seguidament, detallo una mostra de les activitats més representatives de la glosa que es fan a Catalunya en aquests moments:

- *Trobada de cantadors a Espolla*. En aquest municipi de la comarca de l'Alt Empordà, a l'estiu, es fa una trobada de cantadors on els participants competeixen entre ells i hi ha un jurat que decideix qui és el guanyador/a. A l'escollit l'anomenen rei o reina d'aquell any. És una gran cita pels amants de la cançó popular improvisada en català.
- *Les dotze hores de glosa*. Dotze hores de cançó improvisada que es celebren cada any en una localitat diferent dels Països Catalans. Es fan diversos tallers durant dotze hores seguides i tothom qui ho desitgi hi pot participar.
- *Combat de Corrandes de la Garrotxa*. Cada any, el grup de Joves de Montagut organitza un combat de corrandes a Montagut i Oix. És una jornada per gaudir de la cultura popular, que el 2023 ha arribat ja a la seva 12a edició.

8. EL PÚBLIC DE LA JOTA

És complicat dir quin és el públic de la jota. A les zones de territori de parla catalana on aquesta dansa segueix viva és fàcil dir que el públic de la jota és divers i abarca una gran franja d'edats. Es balla a les festes majors, es sent als concerts, es canta... i, així doncs, en gaudeix tothom.

En canvi, en altres comarques de Catalunya a les quals la jota no té tanta tradició, el públic disminueix i passa a ser més específic. Com que la majoria dels habitants d'aquestes comarques no en tenen gaire informació o no la coneixen, les persones que ballen, canten o toquen jotes són persones que segurament tenen coneixement de la música tradicional de Catalunya i que, a partir d'aquí, han conegut la jota. El públic també està vinculat, sovint, a entitats que tenen relació amb la tradició i cultura catalana, com per exemple els esbarts.

Com he explicat als inicis, un dels objectius d'aquest treball és precisament acostar la jota al públic jove en les comarques on no hi ha tanta tradició i, normalment, els que tenen coneixement d'aquestes tradicions solen ser gent d'edat més avançada.

9. ACTUALITAT

Actualment, la jota està agafant més força i més reconeixement als territoris de parla catalana, especialment a Girona i Barcelona, on fins ara quasi no es veia a persones ballant-la o tocant-la. Això es pot observar en exemples com els Foguerons de Gràcia, celebració mallorquina traslladada al barri barceloní que consisteix en mostres de cultura popular i hi ha grups que toquen jotes i tota la plaça s'omple de jovent que les ballen. En ambients de música tradicional i popular també podem observar com cada cop hi ha més gent que les sap cantar, tocar o ballar.

De fet, en general, també podem veure com la cultura popular i tradicional està tenint cada vegada més presència. Hi ha grups de música actual, com *The Tyets*, que han modernitzat una sardana i aquesta dansa ha arribat a persones més diverses. Així mateix, la plaça del Rei de Barcelona s'omple cada divendres de gent ballant i de grups de música tocant folk.

9.1 Programes, activitats o entitats que tenen com a objectiu la recuperació i difusió de la jota

La jota segueix viva a diferents indrets dels territoris de parla catalana. Tot i així, hi ha entitats i personalitats que, amb els seus projectes i propostes, ajuden a difondre, recuperar i donar a conèixer aquesta branca de la cultura catalana. Algunes d'aquestes són:

CIJTE

El Centre d'interpretació de la Jota de les Terres de l'Ebre - Casa de la Jota (CIJTE) és una associació cultural sense ànim de lucre, creada per conservar i impulsar la música popular dels Països Catalans i, en especial, la Jota Catalana. Alguns dels seus objectius són: promoure els valors de la música tradicional i popular, fomentar els valors de la música i el cant entre els ciutadans, difondre la música popular a través de tots els mitjans possibles i potenciar els grups de música i cantadors locals.

Jcampus

Tal com diu la pàgina web del CIJTE, “el Jotacampus és l’Escola d’Estiu de la música d’arrel i la cultura popular a Catalunya”.

Aquest campus se celebra cada any des del 2012 al Poble Nou del Delta (Montsià) durant l’última setmana de juliol.

Imatge 5: Logotip del Jcampus 2023.

Font: web del CIJTE

Cor de Carxofa

cor de carxofa

Cor de carxofa és una associació que té com a objectiu la promoció, la recuperació i la difusió del glosat en català. Segons expliquen a la seva web, l’entenen com “un gènere poètic i musical que consisteix a improvisar versos sobre una determinada melodia”.

Imatge 6: Logotip Cor de carxofa. **Font:** Web Cor de Carxofa

Quico el Célio, el Noi i el Mut de Ferreries

És un grup de música folk de les Terres de l’Ebre creat l’any 1992. Els components d’aquest grup estan representats per diferents personatges que viuen entre la tradició i la modernitat. Amb la seva gràcia i originalitat, Quico el Célio, el Noi i el Mut de Ferreries, han aconseguit recuperar la música popular catalana i, en especial,

han reivindicat la recuperació o la difusió de la jota de les Terres de l'Ebre. (Quico El Celio)

Imatge 7: Components del grup *Quico el Célio, el Noi i el Mut de Ferreries*.

Font: Web oficial del grup

Artur Blasco i Giné

Artur Blasco i Giné és investigador, músic i un dels grans divulgadors del folklore català. Va treballar a l'Alt Urgell com a funcionari del Ministeri d'Agricultura, aquesta feina li va permetre iniciar una recollida de cançons de transmissió oral a les comarques del Pirineu. També és impulsor de la recuperació d'instruments com l'acordió diatònic i el rebequet, un instrument antic que es tocava als Pirineus. Se'l coneix per ser un dels fundadors de la Trobada d'Acordionistes del Pirineu, que es celebra cada estiu a Arsèguel des del 1976. És l'autor, impulsor i recopilador dels volums de la col·lecció *A peu pels camins del cançoner* de la que ja ha editat vuit llibres. Per la seva feina, l'any 2001 va ser guardonat amb la Creu de Sant Jordi i el 2004 amb el Premi Nacional de la Cultura Popular. Blasco s'ha convertit en el principal recuperador de la cançó de tradició oral al Pirineu. (Folksons)

Imatge 8: Artur Blasco. **Font:** Web Patrimonis

Josep Bargalló i Badia

Josep Bargalló i Badia és un folklorista i restaurador de jotes que va néixer a Reus l'any 1931. Quan la jota era una dansa de la qual només en quedava el record, va decidir recórrer desenes de pobles de les Terres de l'Ebre i del Camp de Tarragona per enregistrar i recollir què ballava la gent gran i va descobrir que la jota havia estat el ball de plaça per excel·lència d'aquests pobles fins a la Guerra Civil. Bargalló va fer un recull de la jota, va escriure tot el que va recollir i volia que els esbarts hi tinguessin accés i el material retornés al poble. Bargalló ha fet possible el que es coneix com les "3 erres" de la dansa: recollir, recuperar i retornar la dansa al poble. (Solà, 2011)

Espai de so

Espai de So, col·lectiu format per diferents professors, músics i investigadors de Catalunya i del País Valencià relacionats amb el ball i la música tradicionals, és una associació, que té la seu a Tortosa i el seu objectiu és fer arribar a persones interessades, activitats centrades en l'ensenyament i la difusió de la tradició musical de les comarques de la Terra Alta, Ribera d'Ebre, Baix Ebre, Montsià i Maestrat i Ports (País Valencià). Algunes de les activitats que fan són: tallers d'instruments tradicionals, tallers de ball tradicionals, tallers i cursos de cant versat, etc. (Ebrefolk)

Congrés de la Jota

El Congrès de la Jota als Territoris de Parla Catalana té lloc a Falset. Aquest any s'ha celebrat la 3a edició. El primer congrés va ser l'octubre del 2018, el segon, el maig del 2021 i el d'enguany s'ha celebrat del 14 al 16 d'abril.

Imatge 9: Logotip del Congrès. **Font:** Web del Congrès dins la web del Departament de Cultura de la Generalitat

L'objectiu principal d'aquest congrés és donar veu a les persones i entitats que fan que la jota continuï viva, donar a conèixer una mica més la seva història, l'ús actual de la jota i la seva evolució a un públic més general. La seva programació compta amb conferències, taules rodones, presentacions, festes participatives i actuacions.

En aquesta tercera edició, va començar el divendres amb la conferència de la presentació del llibre d'actes del 2n Congrés de la Jota i amb la conferència "El caso de la Jota y su candidatura como Patrimonio Cultural Inmaterial de la Humanidad de la UNESCO". Seguidament, el primer dia es va acabar amb una festa amb música, ball i mostra gastronòmica, on tothom podia participar.

El dissabte va arrencar amb la inauguració institucional, a càrrec d'Adelaida Moia, directora general de Cultura Popular i Associacionisme Cultural i presidenta de l'Institut Ramon Muntaner, i Carlos Brull, alcalde de Falset. Seguidament, van reprendre's les conferències, taules rodones i ponències i, finalment, es va arribar a les conclusions dels tres eixos que formaven el congrés. El primer eix era la relació de la jota amb els altres gèneres, el segon, la universalitat de la jota, i, el tercer, les recerques, projectes i experiències al voltant de la jota. El dissabte va acabar amb la mostra de procés creatiu *Terraclot* de Roberto Olivan, al teatre l'Artesana.

L'últim dia del congrés, el diumenge, hi havia una taula de presentacions de publicacions, audiovisuals i projectes diversos sobre la jota. El congrés va acabar amb una festa jotera on participaven diferents entitats de Falset, com la Colla Gegantera, que va fer una mostra al mig de la plaça en la qual els dos gegants van ballar una jota.⁸

---

⁸ Apunts extrets de la meua participació al 3r Congrés de la Jota.

Imatge 10: Falset, seu del Congrés. **Font:** Web tusdestinos.net

Darrerament, tant les entitats com les administracions públiques han mostrat un interès per recuperar les tradicions de cultura popular. Aquest congrés, subvencionat per la Generalitat de Catalunya, l'Institut Ramon Muntaner i l'Ajuntament de Falset, n'és un bon exemple. (Institut Ramon Muntaner, 2023)

PART PRÀCTICA

La part pràctica d'aquest treball té com a objectiu donar a conèixer la jota a gent jove que no estigui familiaritzada amb aquesta dansa. Consisteix en la creació d'una coreografia que combina dansa tradicional, en especial passos de la jota, i dansa contemporània. La cançó escollida és del grup Oques Grasses i s'anomena *Senzilla*. Ha estat triada perquè té un ritme adequat per ballar-hi jota i perquè és un grup conegut pel públic jove.

La idea d'aquesta part pràctica és fruit d'un espectacle de dansa al qual vaig assistir el passat abril dins el marc del 3r Congrés de la Jota. Roberto Olivan, coreògraf català i director del Festival Deltebre Dansa, va mostrar en aquest espectacle un treball que posava en diàleg la dansa contemporània i la jota popular. Com que ballo en un esbart i rebo classes de dansa contemporània em vaig animar a intentar combinar aquests dos estils per crear una coreografia pròpia. El fet que la meua professora de l'Esbart, Laida Tanco, sigui una de les components de la Factoria Mascaró, una altra companyia de dansa que combina dansa tradicional amb contemporània, em va acabar de decidir.

Per dur a terme la coreografia vaig demanar la col·laboració a diferents companyes, algunes amb nocions de dansa contemporània i clàssica, perquè participessin en el ball. El primer pas va ser realitzar una classe per introduir la jota i ensenyar-ne els passos bàsics. Un cop ideada la coreografia amb la música, la vam estar assajant. Un cop apresada, vam buscar localitzacions per enregistrar-la i fer un muntatge amb els diferents vídeos.

Per documentar aquesta pràctica he escrit un diari del procés on he recollit els avenços en la creació de la coreografia, les decisions preses, les dificultats que s'han trobat, etc.

Aquesta part també consta d'una planificació de la classe on s'ensenyava la jota i, finalment, és clar, del vídeo que mostra el resultat final d'aquesta part pràctica.

10. DIARI DE LA PART PRÀCTICA

Dia 1 (12/5/2023): Trio la cançó observant que tingui el que necessito per coreografiar-la. És important que tingui un ritme ternari i “aire” de jota, perquè no totes les cançons que tenen ritme ternari es poden fer servir per ballar una jota. La cançó que he triat és d'Oques Grasses, s'anomena *Senzilla* i té una durada de 4 minuts i 31 segons. L'escullo perquè Oques Grasses és un grup actual i és conegut entre les persones de la meva edat, que és el públic objectiu al qual vull arribar amb la coreografia de la part pràctica. I, evidentment, perquè m'agrada la cançó.

Parlo amb el Foment de la Sardana i l'Esbart Fontcoberta de Banyoles perquè em cedeixin un espai per poder dur a terme la creació de la part pràctica. Consulto a la meva professora de l'Esbart si la cançó triada era adequada per poder-hi ballar jota i em contesta que sí.

Dia 2 (19/5/2023): Aprofitant que estic ajudant la professora de l'Esbart Infantil, Laida Tanco, a les classes que dona a nens i nenes de cinc a dotze anys, li vaig comentar la possibilitat de fer jo una classe dinàmica amb els nens i nenes i així poder agafar idees per a la meva part pràctica del treball. De seguida em va dir que sí.

Durant la classe del dia 19, poso la cançó d'Oques Grasses i els demano als alumnes que ballin lliurement, que facin els gestos que el surtin, i que cadascú interpreti la música a la seva manera. Observo i trec idees per a les meves improvisacions. Em vaig fixar que en certs moments, per exemple en una paraula de la cançó en concret, la majoria dels balladors van fer un moviment molt semblant i, per tant, decideixo que aquest moviment l'afegiré a la coreografia.

El segon exercici va consistir a tornar a ballar la mateixa cançó, però aquesta vegada els vaig demanar que fessin uns moviments més concrets que eren les idees generals que jo tenia de la coreografia. Fent això vaig poder veure si les idees que tenia, un cop vistes, m'agradaven o no.

La mateixa dinàmica la vaig repetir amb el segon grup, format per nens i nenes de 5è i 6è de primària, i en vaig treure més idees. Vaig gravar als dos grups mentre feien la primera part de la dinàmica, que era improvisació, per així a casa poder-ho mirar més detalladament.

Dia 3 (14/7/2023): Començo a buscar i a demanar a persones conegudes si volen participar en la meva part pràctica com a balladors de la coreografia. L'ideal serien 8 persones i el mínim 4, perquè així es poden fer parelles.

He tornat a escoltar la cançó i he començat a coreografiar el principi de manera més detallada.

Dia 4 (29/7/2023): Un cop perfeccionat i decidit el principi, que és tot melodia, he començat a coreografiar la part on comença a haver-hi lletra. Serà així:

La cançó dura 4 minuts i 31 segons. Des del principi fins al segon 0:37 hi ha unes frases musicals amb un ritme ternari i aquí es farà el pas de jota bàsic, el vals.

Quan la música comença, els ballarins estan quietes repartits per l'espai. Esglaonadament, començaran a ballar: els primers van a ballar amb els dansaires que encara estan quietes i així progressivament fins que tothom estigui ballant. Un cop tots ballin, sense deixar de fer el pas, es posaran en grups, parelles o individualment a fer variacions típiques de la jota, ja siguin passades, punteigs, lliscades, etc.

Acaba la part que només és instrumental i comença la part amb lletra. En aquesta part és on es barreja el contemporani amb la jota i balls tradicionals. Agafaré passos o idees del món contemporani i, per altra banda, passos de balls tradicionals, amb la referència de l'esbart i els passos de la jota. Amb la lletra, intento fer moviments senzills perquè puguin ser accessibles per tothom, però normalment per cada paraula o idea que es canti hi haurà un moviment.⁹

Dia 5 (18/8/2023): Avui he demanat ajuda per saber quina era la millor manera d'enregistrar a les persones mentre fan el ball. He anat a comprar un trípode però

---

⁹ Veure annex on es mostren fotografies detallades de cada pas de la coreografia.

m'ha sorgit un problema i és que, per al mòbil, tots els que hi havia eren poc alts. Al final n'he trobat un que quasi feia un metre i he decidit que a l'hora de gravar posaré un suport a sota perquè m'ajudi a donar la perspectiva adequada al vídeo. És molt important que aquest suport sempre sigui el mateix perquè així els diferents vídeos quedin tots amb la mateixa alçada i enquadrament.

Dia 6 (20/8/2023): He planificat la classe que faré introduint la jota i després ensenyant la coreografia. He decidit dividir la classe en 3 parts. La primera serà l'escalfament on prepararem i estirarem el cos per ballar. La segona és el cos principal de la classe i hi ensenyaré, primer, a ballar jotes i, després, la coreografia amb la cançó *Senzilla*. Finalment, l'última part de la classe serà per estirar i per relaxar el cos.¹⁰

Dia 7 (21/8/2023): Dues persones que han estudiat comunicació audiovisual m'han ajudat a pensar en el vídeo i l'edició. Hem fet unes proves per decidir com serà el vídeo final. Vaig decidir que faria un vídeo on les persones i el decorat anirien canviant constantment. En decidir això, però, van sorgir diferents problemes a solucionar. El ball haurà de canviar perquè necessitem fer uns moviments molt clars i definits perquè tothom els faci de la mateixa manera, ja que si no en el vídeo no quadraran. També s'haurà de reduir el temps de la cançó i muntar un ball més curt.

Per fer les proves amb quatre passos de ball fàcils, vam crear un moviment continu i ens el vam aprendre. Per fer aquest tipus de vídeo es necessiten uns paràmetres molt clars. La persona sempre ha d'estar a la mateixa distància de la càmera i és molt important que sempre estigui al mig, per aconseguir això, em van ensenyar a agafar punts de referència i posar cinta de paper al mòbil per marcar on hauran de ser els peus de totes les persones que estiguin a càmera. Vaig aplicar totes aquestes coses i vam fer una petita prova.

---

¹⁰ Veure planificació de la classe a l'Annex IV

Dia 8 (23/8/2023): He tornat a crear la part de ball on la cançó és cantada i he canviat alguns moviments. Després, he gravat les dues frases amb moviment per enviar-les a la meva professora de dansa i perquè em faci alguna crítica constructiva.

Un dels problemes que m'ha sorgit ara és com explicar els passos de ball perquè escrits no s'entenen. He fet recerca en llibres i a molts surten els peus dibuixats, però jo necessito buscar una manera que també em permeti indicar què fan els braços.

El tema de la cançó, com que necessito que sigui més curta, he decidit editar-la en un programa que es diu *Capcut*, que serà amb el mateix que editaré el vídeo.

Dia 9 (25/8/2023): He creat un formulari¹¹ que enviaré a les persones que formaran part de la classe i del vídeo per veure si tenen alguns coneixements previs de la jota. També he baixat músiques a l'ordinador per preparar la classe que faré ensenyant la jota a sis persones de la meua edat.

Dia 10 (27/8/2023) Avui he fet la classe. He ensenyat com es balla la jota a sis noies de la meua edat. Al principi he fet un escalfament i estiraments per preparar el cos i seguidament ja els he introduït la jota. Al qüestionari totes van posar que no sabien que es ballava amb ritme ternari, per tant, ha estat el primer que els he explicat. Hem començat amb el punt bàsic, que és un ternari lateral saltat, i l'hem practicat de diferents maneres. Un cop ja els ha sortit, hem afegit braços. Després, els he ensenyat els punteigs, el d'1, de 2 i de 3. Llavors els he ensenyat les passades, primer davant del mirall i després amb la parella. Tot això ho hem provat amb una jota i, després, els he ensenyat la coreografia amb la cançó d'Oques Grasses.

Dia 11 (29/8/2023): He gravat a dues companyes ballant la coreografia. He mesurat la distància i a terra hem posat marques perquè sàpiguen on han d'estar en tot moment perquè després el vídeo pugui quedar bé i alhora simplifiquem l'edició.

---

¹¹ Veure annex

Hem estat gravant molta estona, però ens han sorgit diferents problemes. El primer és que el trípod, amb el vent, es mou, i per tant la imatge no queda prou estable. Després, hem vist que la persona no tenia la mateixa distància amb el terra que amb el cel, a la imatge quedava molt de terra i poc marge amb el cel. De fet, en un vídeo, un moviment on la mà anava amunt es tallava. Per tant, tot això són coses que s'han d'arreglar i modificar.

Dia 12 (30/8/2023): He gravat les altres companyes que s'han après el ball tenint en compte els problemes del dia anterior i, per tant, modificant totes les coses que no havien anat bé. Hem gravat en dues localitzacions diferents i elles també han fet un canvi de roba perquè així es veu més el canvi.

Dia 13 (31/8/2023): Com que ja tinc tots els vídeos que necessitava, m'he posat a editar amb el programa *capcut*.¹² He tingut en compte les distàncies i els espais per tal que totes les balladores estiguessin a la mateixa distància i així poder aconseguir que les transicions quedessin netes d'una balladora a una altra. Les complicacions han estat: fer lligar la música amb els vídeos i aconseguir que els canvis de paisatge i de balladora no quedin bruscs.

---

¹² Programa d'edició d'imatge i vídeo

11. VÍDEO DE LA COREOGRAFIA

CONCLUSIONS

Aquest treball de recerca ha consistit en cercar informació sobre la jota, especialment sobre la seva trajectòria als territoris de parla catalana, i en la creació d'una coreografia que mescla passos de jota amb idees i aspectes de la dansa contemporània o moderna.

La hipòtesi inicial volia comprovar si és possible la unió de la jota amb la dansa contemporània i si aquesta unió podia servir com a eina per apropar un estil de dansa tradicional a persones que no en sabien gaire res anteriorment, és a dir, que no en tenien coneixement previ.

La recerca de la part teòrica m'ha permès entendre l'origen i el procés històric de la jota. Aquest marc previ era necessari per poder encarar la part pràctica amb més coneixement.

Un cop realitzada la part pràctica, puc afirmar que és possible la unió de dos estils de dansa com la dansa tradicional i la contemporània i també puc sostenir que modernitzar aquestes danses serveix perquè un públic, especialment més jove, mostri més interès per aquest tipus de ball, ja que no és vist com una cosa tan antiga ni avorrida. Aquest mateix argument també el podem complementar amb l'exemple que tots hem contemplat els darrers mesos amb la sardana *Coti x Coti* del grup *The Tyets*. Gent de totes les edats però majoritàriament jove, que anteriorment no havia ballat ni escoltat sardanes, arriba a aquest gènere amb una cançó on es barreja el tradicional i el modern.

Tal com ja fan moltes persones i entitats que treballen per tal de mantenir aquesta dansa viva als territoris de parla catalana, la feina de la part pràctica és la meva petita aportació al món de la dansa i la cultura popular.

BIBLIOGRAFIA

- Llibres

CASA DE LA JOTA, *La nostra jota*, Centre d'Interpretació de la Jota de les Terres de l'Ebre- Casa de la Jota, Tortosa, 2014.

ESPUNY, Elena (ed.), *La jota als territoris de parla catalana, Primer Congrés de la Jota als Territoris de Parla Catalana*, Editorial Afers, Catarroja-Barcelona, 2020

ESPUNY, Elena (ed.), *La jota als territoris de parla catalana (II), Segon Congrés de la Jota als Territoris de Parla Catalana*, Editorial Afers, Cartarroja-Barcelona, 2023

RUBIO, Jordi (2020) "La jota a l'escenari" dins ESPUNY, Elena (2020), (pàgs 283-289)

- Revistes

AYATS, Jaume (2022) "Les cançons no recollides" dins Revista Caramella, núm. 47 (p.6-9)

QUERALT, M. Carme (2011) "Lo Ratat de Boca de bou, Un dels grans cantadors de la jota improvisada" dins Revista Caramella, núm. 24 (pàgs 8-10)

SOLÀ, Montserrat (2011) "Josep Bargalló i Badia, Folklorista i restaurador de jotes" dins Revista Caramella, núm. 24 (pàgs 26-28)

- Pàgines web

Ajuntament de Barcelona. (Recuperat el 24 d'agost 2023). *Foguerons de Sant Antoni de sa Pobla a Gràcia | Cultura Popular*.
<https://www.barcelona.cat/culturapopular/ca/festes-i-tradicions/foguerons-de-sant-antoni-de-sa-pobla-gracia>

Ajuntament de Falset. (Recuperat el 6 de juliol de 2023). *Es presenta el programa del 3r Congrés de la Jota als Territoris de Parla Catalana*.
<https://www.falset.org/noticies/es-presenta-el-programa-del-3r-congr%C3%A9s-de-la-jota-als-territoris-de-parla-catalana>

Ajuntament de Falset. (Recuperat el 19 d'agost de 2023). *Dansa: Terraclot*.
<https://www.falset.org/activitats/dansa-terraclot>

Cor de Carxofa. (Recuperat el 8 de maig de 2023). *Cor de Carxofa*.
<http://www.cordecarxofa.cat/index.html>

Departament de Cultura. (Recuperat el 22 d'agost de 2023). *Any Cançoner Popular de Catalunya. Departament de Cultura*.
<https://cultura.gencat.cat/ca/temes/commemoracions/2022/anycanconerpopular/inici/index.html>

Dialnet. (Recuperat el 19 d'agost de 2023). *Josep García Sanz "lo canalero"*.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7080444>

Ebrefolk.cat. (Recuperat el 9 d'agost de 2023). *Espai de so*.
<http://www.ebrefolk.cat/espai-de-so>

EduGlosa. (Recuperat el 2 de maig de 2023). *Què és la glosa?*
<https://www.eduglosa.cat/la-glosa/que-es-la-glosa/>

El punt avui. (Recuperat el 4 de juliol de 2023). *A Catalunya la jota és un element de la tradició indiscutible*.
<https://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1485130-a-catalunya-la-jota-es-un-element-de-la-tradicio-indiscutible.html>

Enciclopèdia.cat. (Recuperat l'11 de maig de 2023). *jota | enciclopedia.cat*.
<https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/jota-0>

És mediterrani. (Recuperat l'11 de maig de 2023) *La jota a la Ribera d'Ebre*.
<https://esmediterrani.info/2014/05/28/la-jota-a-la-ribera-debre-2/>

Festes.org. (Recuperat l'11 de maig de 2023). *El ball de la jota a les Terres de l'Ebre1*. <http://www.festes.org/arxius/jotaterresebreGrupAlacant.pdf>

Folksons.cat. (Recuperat el 20 d'agost de 2023) *Artur Blasco*.
<https://www.enderrock.cat/folksons/artista/3872/artur/blasco>

Institut Ramon Muntaner. (Recuperat el 4 de setembre de 2023). *Tercer Congrés de Jota de Falset*. <https://www.irmu.org/news/4343>

Lleida.com. (Recuperat el 25 d'agost de 2023). *Artur Blasco*.
<https://www.lleida.com/referent-setmana/artur-blasco>

Patrimoni Festiu. (Recuperat el 8 de maig de 2023). *La jota / Elements compartits / Festes i elements festius catalogats o declarats / Inici - Patrimoni festiu - Generalitat de Catalunya..*
<http://patrimonifestiu.cultura.gencat.cat/Festes-i-elements-festius-catalogats-o-declarats/Elements-compartits/La-jota>

Quico El Celio: Home. (Recuperat el 20 d'agost de 2023) *Quico El Celio*.
<https://www.quicoelcelio.com/>

Surtdecasa.cat. (Recuperat el 8 de maig de 2023). *Combat de Corrandes de la Garrotxa a Montagut i Oix*
<https://surtdecasa.cat/girona/agenda/2023/combat-de-corrandes-de-la-garrotxa-montagut-i-oix/208742>

Trobada cantadors Espolla. (Recuperat el 8 de maig de 2023). *Trobada de cantadors* <https://sites.google.com/view/trobadaespolla?pli=1>

- Imatges

Imatge de la portada	https://www.pinterest.es/pin/218565388158412395/
Imatge 1	https://pacobesso.net/es/informacio/instrumentos/ https://www.percufest.es/tabalets-valencians-tabales-valencianos/18-tabal-valencia-de-30-cm12-o-x-20-cm-np-drums-ravatxol-12-8290-14-con-arillo-muffl-apagador-parches-plastico-color-nogal.html
Imatge 2	https://universpatxot.diba.cat/ca/gallery/canconer-popular
Imatge 3	https://esbartderubi.cat/escola-de-dansa/
Imatge 4	https://www.eduglosa.cat/glosateca/recursos/nyacres/
Imatge 5	https://lajota.cat/wp-content/uploads/logo2023.jpg
Imatge 6	http://www.cordecarxofa.cat/p/cor-de-carxofa.html
Imatge 7	https://www.quicoelcelio.com/galeria/
Imatge 8	https://patrimonis.cat/capitol-3/acordio-diatonic-artur-blasco/
Imatge 9	https://cultura.gencat.cat/ca/departament/estructura_i_adreces/organismes/dgcpt/05_documents_i_recursos/02_jornades_estudis_leg/02_recerca_proteccio/congres-jota/index.html
Imatge 10	https://tusdestinos.net/priorat-falset-visitar-turismo-viajes-rutas-bodegas-vino/

ANNEXOS

ANNEX I: ENTREVISTA A ELISEU CARBONELL CAMÓS

Doctor en Antropologia Social per la Universitat de Barcelona. Actualment, professor agregat a l'àrea de Teoria i Història de l'Educació del Departament de Pedagogia i membre del Grup de Recerca en Polítiques, Programes i Serveis Educatius i Socioculturals.

Entrevisto Eliseu Carbonell Camós en motiu de la ponència que va fer al 1r Congrés de la Jota, sobre el Jcampus i la modernitat tardana.

- **Com definiries què és la jota?**

És un gènere de música, dansa i cant popular. Un gènere molt antic que s'ha identificat molt en uns territoris en concret, que segurament antigament era molt més estès del que és ara. En canvi, ara, contemporàniament la veig com si estigués vivint una revifada. A l'estiu passat, estava en un concert a la casa de colònies Ridolaina (Trobada d'Arsèguel) i quan tothom estava ballant jotes vaig pensar: estem vivint "la venjança de la Jota"

- **Consideres que la jota es va deixar de ballar durant un temps a Catalunya? Saps per què?**

Aquest any s'ha fet el centenari de l'Obra del Cançoner Popular. Es commemora que fa cent anys, al període del noucentisme, la burgesia catalana va voler fixar els estàndards de què era la cultura catalana. Per entendre això hem d'entendre que venim d'un període històric molt "convuls" des de finals del s. XIX a principis del s. XX, a la societat catalana hi ha moltes tensions socials, hi ha un conflicte molt gran de classes socials i també és un període on la ciutat està creixent molt, molta gent del camp va a viure a la ciutat. Hi ha molta conflictivitat perquè estem en un període en què venim de la revolució industrial, els burgesos exploten als treballadors i els treballadors comencen a enfrontar-se a la burgesia.

En l'àmbit artístic a finals del s. XIX hi ha el modernisme que és un moviment molt bohemí i revolucionari, però llavors arribem a principis de s. XX i l'any 1909 hi ha la Setmana Tràgica. Barcelona en flama tots els convents cremant-se, també és el moment on es funda la CNT que és un sindicat molt majoritari, es fan vagues molt importants, la vaga de la canadenca, que és una vaga que aconseguí per primera vegada a Europa la jornada laboral de vuit hores que era una de les reivindicacions més importants del moviment obrer, perquè els obrers poguessin tenir temps per estudiar, formar-se, per poder estar amb els seus fills, etc. Davant d'aquestes tensions i enfrontaments hi ha una reacció que és el noucentisme, un moviment estètic que vol assentar les bases de què és la cultura catalana i vol crear bons ciutadans des de la perspectiva burgesa. Aquí té un paper crucial l'escola i la cultura popular. Hi ha un historiador, Josep Maria Frederca que té un llibre que es diu "Cultura Nacional en una societat dividida" on explica tot aquest procés i diu que la burgesia catalana crea un model estàndard de cultura nacional catalana un model d'acord amb els principis de la burgesia. És en aquest context que la burgesia finança aquesta Obra del Cançoner Popular, envien persones a recollir cançons de cultura popular, cosa que ja s'estava fent a països més avançats i Catalunya va voler copiar aquest model. Busquen la cultura popular i sobretot busquen la cultura que es transmet oralment. Això ells no ho pensen conscientment, però una crítica que se n'ha fet actualment, a cent anys vista, ells anaven amb una visió de què era la cultura catalana i, per tant, només recollien el que encaixava amb el seu model. La revista Caramella té un article que ho explica molt bé, arribaven a llocs i la gent els hi cantava, per exemple una jota, o una cançó en castellà, o una cançó "picant"(eròtica), o una cançó que ridiculitzava en els rics i això no ho recollien, no els interessava. Ells buscaven el model de la cultura catalana que encaixava amb el seu model burgès, per tant, cançons que facin referència a Déu, la religió, el matrimoni, a l'amor romàntic.. I quan algú els cantava alguna cançó que sortís d'això la ignoraven. Aquí també hi ha una classificació de les músiques, les tonades i les danses.

(Ho vaig pensar l'altre dia) La jota és una dansa des d'una perspectiva de la moral burgesa és una dansa que amb la parella hi ha un festeig i una insinuació, unes

mirades, una complicitat amb la parella i és una dansa molt moguda. Llavors aquesta dansa van pensar que no encaixava amb el que ells volien que fos la catalanitat. Com a dansa catalana van agafar la sardana. La sardana que era una dansa local, era una dansa de l'Empordà, però que és una dansa on els balladors s'agafen de les mans en rotllana i la gent no s'està mirant directament als ulls, una dansa que has d'estar atent perquè algú dirigeix i els altres l'han de seguir. Això els va encaixar molt més amb el seu model, a més el noucentisme té una dèria amb el món grec, llavors la sardana els hi va semblar una dansa d'origen grec. En certa manera, com que estava a l'Empordà i a Catalunya l'assentament més important de grecs és a Empúries, van pensar que la sardana era una dansa que havien portat els grecs a Empúries. Mentre que la jota els hi semblava una dansa de gent més rústica i la veien com una cosa inferior i la van apartar. No la consideraven catalana i no era el model que ells buscaven per la cultura catalana. Això ho van fer els noucentistes.

En canvi, ara, jo crec que cent anys després, ara que està havent-hi una revifada de la cultura popular, perquè a Catalunya a diferència del País Valencià o el País Basc, la cultura popular ha fet una mica de vergonya en els catalans. Ara sí que tenim grups com per exemple The tyets que clarament reivindiquen la cultura popular o a les festes majors també ho podem veure, com per exemple ara que s'ha fet molt viral cantant el virolai a les santes de Mataró. Ara per fi a Catalunya hi ha una revifada de la cultura popular que havia estat una cosa que s'havia identificat molt amb la burgesia, i per això la gent més progressista no li agradava, la cultura popular els hi semblava una cosa "carca" doncs ara això s'ha superat i ara la gent gaudeix molt més de la cultura popular. Però què balla la gent? Balla sardanes? No. Balla jotes.

Llavors és en aquest sentit que jo penso que és una mica la venjança de la jota, que els noucentistes van voler amagar de la cultura popular catalana, quan fa cent anys la jota la trobaves a la Garrotxa, la trobaves probablement al Pla de l'estany, per tot Catalunya. Però els noucentistes la van ignorar perquè no encaixava amb el seu model de cultura i la jota es va mantenir viva només en zones molt extremes de Catalunya, a les Terres de l'Ebre, a València, a les Illes Balears... Així i tot, no vol dir

que no hagués existit a tot el principat de Catalunya, també es ballaven jotes, però es van ignorar.

- Es balla més o menys que abans?

I ara es tornen a ballar jotes, perquè els joves s'estima molt més ballar una jota que no una sardana. Per què? Perquè és més divertida, és amb parelles, és més elegant i més moderna. Això no vol dir que la sardana no pugui ser divertida, de fet això també s'ha dit, abans que els noucentistes la fixessin com avui la coneixem, era una dansa molt més divertida, la sardana curta, que era més àgil.

- Com vas conèixer la jota?

Ja l'havia vist alguna vegada anteriorment, però realment el lloc on la vaig conèixer va ser al Jcampus. La primera vegada que jo vaig veure la jota real, la jota que la gent ho viu com una cosa pròpia i que forma part de la seva manera d'entendre la música, la diversió... Abans jo tenia una imatge de la jota una mica estereotipada.

- En la teva ponència del primer congrés de la jota, parles de la transmissió de la jota en la modernitat tardana, em podries explicar què vol dir aquest concepte?

Això és una idea d'Anthony Giddens, un dels grans sociòlegs del segle XX i ell parla de modernitat tardana perquè a finals del segle XX alguns autors van començar a parlar de la postmodernitat com si haguéssim encetat una nova era. O sigui, la modernitat és un període de la història que comença amb la il·lustració, els grans descobriments geogràfics... Però alguns autors deien que ja s'havia acabat la modernitat i que estàvem en un període posterior que era la postmodernitat que era un període completament nou. Molts altres autors com l'Anthony Giddens i altres, veuen que en realitat estem a la mateixa època moderna però amb una fase tardana, perquè encara es conserven coses pròpies de la modernitat, però el que passa és que tot s'ha accelerat molt més i llavors la modernitat tardana té una sèrie de característiques que jo les numero en aquest text, i que em serveixen per interpretar la jota a través d'aquestes característiques de la modernitat, l'acceleració

del temps, la reducció de l'espai, fets que tenen a veure amb els descobriments tecnològics que canvien les nostres percepcions del temps, de l'espai, de les relacions entre les persones... Però que són pròpies de la modernitat, per exemple, quan es va descobrir el vaixell de vapor també va ser un avenç molt gran, pel que fa a guanyar temps a l'hora de viatjar. La modernitat tardana és una acceleració de tot. Llavors això em servia per explicar la jota, les seves característiques i la cultura popular en el nostre temps. Evidentment, era diferent la funció que tenia la jota fa cent anys que la que té ara.

- Ens podries explicar en què va consistir la teva recerca al Jcampus?

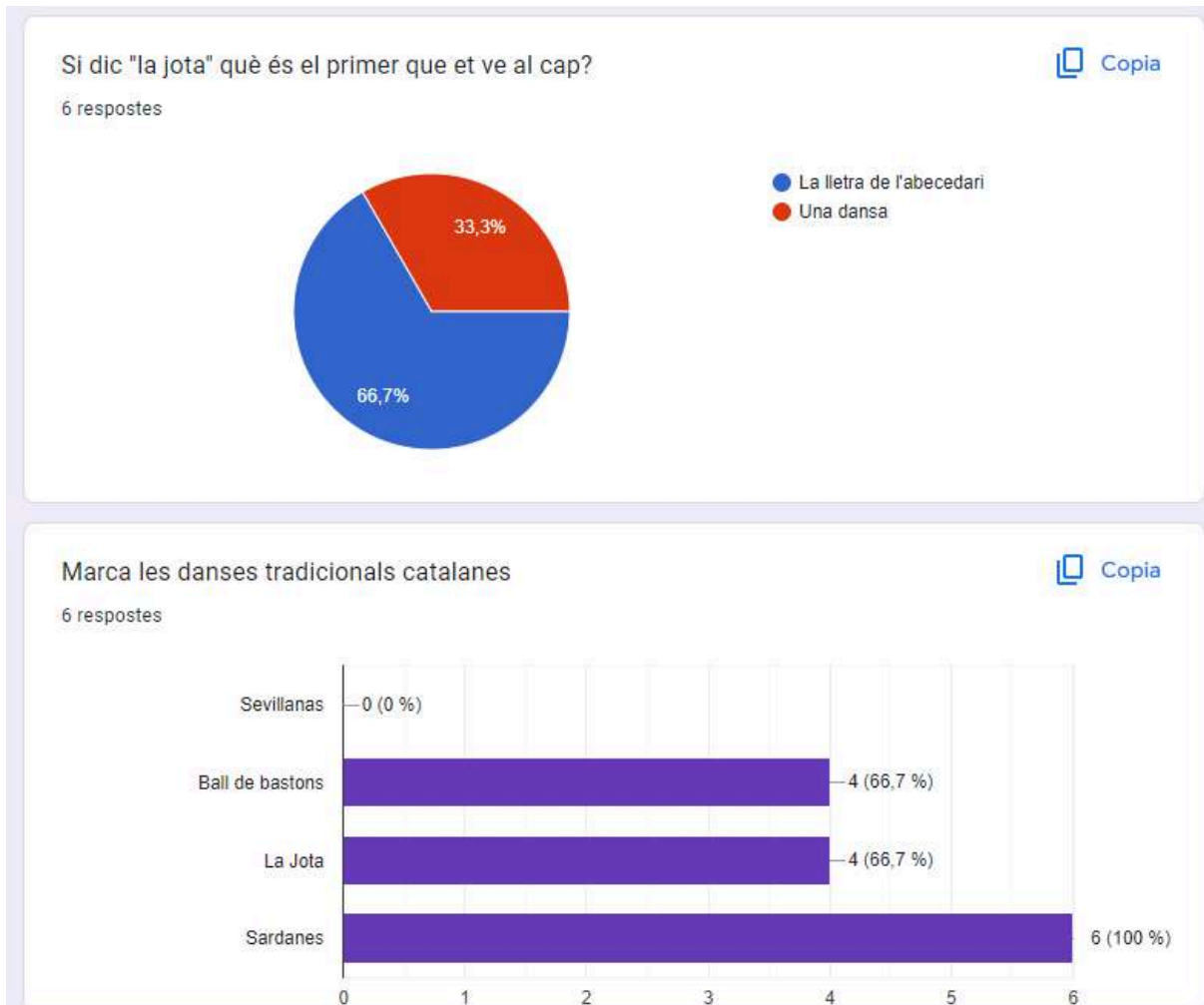
Tot va començar perquè jo durant un temps tenia ganes de fer coses sobre música popular. L'institut català d'antropologia està organitzat amb grups de recerca i hi ha un grup d'etnomusicologia, que és l'estudi de la musicologia des d'un punt de vista antropològic, anava a reunions d'aquest grup. Altrament, sempre m'ha interessat el tema de l'antropologia de la música i vaig dirigir una tesi d'un noi que va fer una tesi doctoral sobre les músiques populars a Creta. Creta és un lloc on la música popular és molt present. M'interessava el tema i em preguntava "com és que a Catalunya això no ha passat?" i perquè ara, en canvi, sí que està havent-hi aquesta revifada de la música popular. Aleshores tenia a l'abast el Jcampus i espais com aquest m'interessaven molt. Ja que la música popular obre uns espais diferents dels altres. I en una societat que vivim molt allunyats dels uns als altres, encara que estiguem molt connectats per via digital, però realment estem molt tancats dins de casa nostra i una societat molt allunyada de les formes tradicionals de vida, i un altre factor molt important és que vivim en una societat on tot està molt mercantilitzat.

En canvi, l'espai de la música folk és un espai que no és mercantilitzat i no és professional, és un espai que permet a tothom participar-hi lliurement i tothom és benvingut. És un espai integrador. El coneixement de la música tradicional és un coneixement que s'estén per l'amistat, comparteixes el que saps amb els altres. Són espais que a través de les relacions amicals es va expandint el coneixement, que així és com funcionaven les coses antigament.

Així doncs, em va interessar estudiar què és el que motiva la gent a passar una setmana al Delta de l'Ebre, ja que hi ha molta gent que repeteix per tornar a viure l'experiència. Doncs el que atrau a la gent és aquesta sociabilitat, la possibilitat de compartir, aprendre i simultàniament ensenyar. Segons el meu parer, aquesta és la part més interessant de la música popular en general i també en el cas de la jota. Ens transporten a uns models de societat que no passen pels estàndards actuals de l'individualisme, de l'aïllament i la mercantilització, sinó que passen per altres coses que són més pròpies de les societats tradicionals, estar amb altra gent, compartir, socialitzar... Simplement, estar amb persones sense esperar res a canvi. I per les persones que vaig entrevistar al Jcampus aquesta era la part més important per ells, l'espai i l'ambient acollidor que es crea i el sentiment de pertinença.

ANNEX II. QÜESTIONARI BALLARINES PARTICIPANTS DE LA COREOGRAFIA

Qüestionari realitzat a les noies que van aprendre anteriorment a la classe. Va servir de guia per saber si en tenien algun coneixement previ i a l'hora de fer la classe explica'ls-hi algunes dades bàsiques de la jota. Com per exemple el ritme que es fa servir per ballar-la.

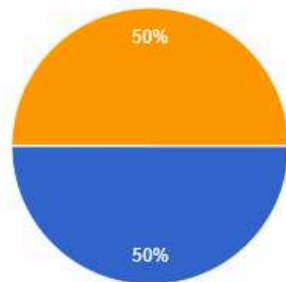

La jota és...

 Copia

6 respostes

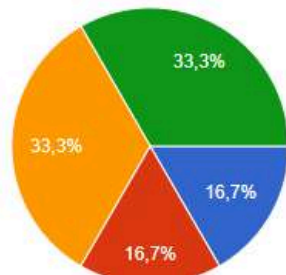

- Un ball
- Música tradicional
- Música tradicional ballada i cantada

On es balla la jota?

 Copia

6 respostes

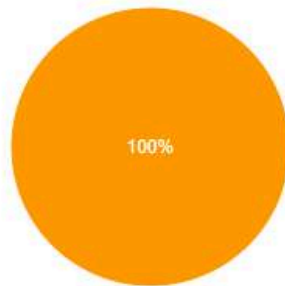

- Aragó
- Diverses zones de la península ibèrica
- Generalment a la península ibèrica però també a diferents llocs del món
- A Catalunya

Aquesta dansa es balla amb un ritme...

 Copia

6 respostes

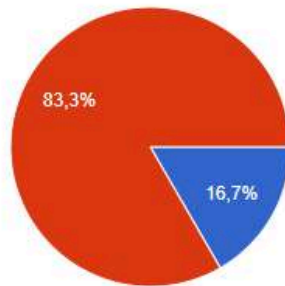

- Ternari
- Binari
- No ho sé

Havies ballat jota alguna vegada?

 Copia

6 respostes

- Si
- No

Qui creus que acostuma a ballar aquesta dansa?

4 respostes

Tot tipu de persones però majoritàriament gent gran

Gent més gran, ja que suposo que abans es ballava més i era més comú aquest tipus de dansa.

A la gent que li agrada

La gent més gran

ANNEX III: PASSOS COREOGRAFIA

1. Volta amb pas ternari

2. Braç esquerre assenyala el cel

3. Volta cap a la dreta

4. "Taló, punta, taló"

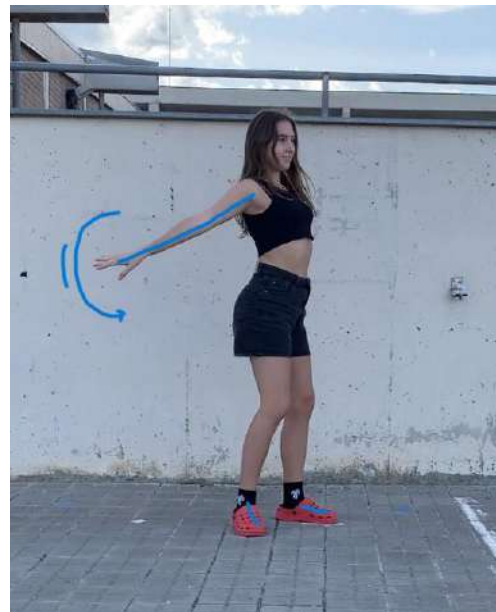
5. Deixem el pes endavant

6. Mà dreta al front

7. Braç dret al cel

8. Braç dret fa una volta i ens desplaçem

9. Arronsem el cos

10. Estirem els dos braços

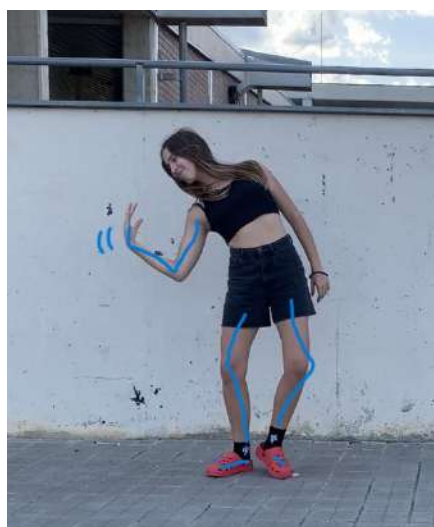
11. Cap i palmell mà miren el cel

12. Puntejat de dos

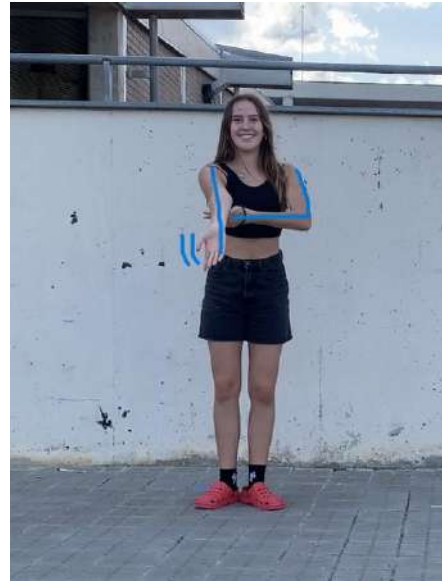
13. Volta cap a la dreta

14. Braç dret fa un moviment del cap a terra

15. Braç dret es mou davant el cos

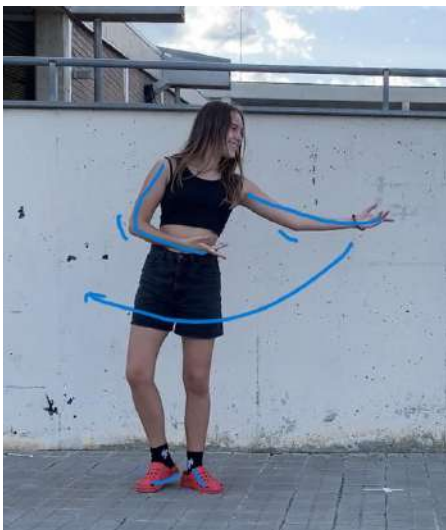
16. Girem el braç i el palmell mira el cel

17. Mans cobreixen la cara

18. Obrim els braços als costats

19. Dos braços al costat dret

20. Braç dret passa per damunt el cap

ANNEX IV: PLANIFICACIÓ CLASSE

Durada: 60 minuts

Material necessari: espai ampli amb miralls i equip de música.

<p>Escalfament</p>	<p>Durada: 15 minuts</p>
<p>- Comencem amb moviments bàsics per destensar el cos. Juguem amb el pes del nostre cos i ens balancegem endavant i endarrere primer amb el peu esquerre davant i després amb el peu dret. Dobleguem els genolls diverses vegades com si fóssim una molla. Girem el torç, la part superior del cos mira enrere mentre els peus i les cames es queden mirant endavant. Fem això 3 vegades a cada costat.</p> <p>-Fem estiraments</p> <p>Estirats a terra, estirem l'esquena passant la cama esquerra per damunt la dreta i el cap mira cap al costat contrari. Repetim el mateix amb l'altra cama.</p> <p>Ens incorporem com si fóssim una bola i estirem els braços. Primer cap a la dreta i després cap a l'esquerra.</p> <p>Passem a fer la "muntanya", el nostre cos forma un triangle. Els peus i les mans toquen el terra, el maluc, en canvi, està amunt.</p> <p>Amb les mans caminem cap als peus i fem la pinça, les mans intenten tocar/agafar els peus.</p> <p>Pugem a poc a poc</p> <p>- Fem moviments per activar i preparar el cos. Diem que no amb el cap i després que sí. Fem rotar les espatlles primer endavant i llavors enrere. Repetim el mateix però amb els colzes, i llavors amb els braços estirats.</p> <p>Fem exercicis de preparació amb els peus. Posem els peus en posició primera i aixequem el taló. Ho fem 8 vegades amb cada peu, tornem a repetir però aquest cop 4 vegades, llavors 2 i per últim 1 cop. Aquest procediment el tornarem a repetir però estirant la punta del peu.</p>	
<p>Cos de la classe / Ensenyar passos jota</p> <p>- Comencem fent una petita explicació de què és la jota</p> <p>- Expliquem el pas bàsic, punt ternari lateral saltat. Un cop s'hagi entès es prova amb la música i ensenyem que els braços són amunt i acompanyen el moviment. Es practica el pas amb els peus i els braços</p>	<p>40 minuts</p>

<p>fins que ja surti un moviment natural i que tothom hi estigui còmode.</p> <p>Llavors s'ensenyen les variacions. El puntejat d'1 i de 3. El davant darrere i les passades. Quan això s'hagi mig entès, practicarem ballar amb parella i amb rotllana.</p> <p>Quan la jota s'hagi entès i ja tinguin el pas bàsic interioritzat s'ensenyarà la coreografia. És important haver ensenyat primer les coses bàsiques de la jota perquè en el ball surten i, per tant, serà més fàcil aprendre'l perquè hi haurà coses que ja les sabran.</p>	
<p>Tornada a la calma</p>	<p>5 minuts</p>
<p>La jota és un ball que com que consisteix molt a fer salts petits es carreguen molt els bessons, per tant, farem alguns estiraments que ens ajudin a destensar-los.</p> <p>Ens posarem en una superfície que ens puguem recolzar i primer posarem la cama dreta enrere i l'esquerra davant flexionada, d'aquesta manera estirem el bessó dret. Farem el mateix amb l'esquerra.</p> <p>Tornarem a fer l'estirament, muntanya que aquest també ens ajuda a estirar les cames i els bessons concretament.</p> <p>Després farem la pinça.</p> <p>Un cop fets aquests estiraments bàsics, ens estirarem a terra amb poca llum i música de fons i cadascú podrà fer els estiraments o els moviments que els hi sembla que necessitin.</p>	

